

Korte Nederlandse samenvatting

Proefschrift Annet Nieuwhof, 2015

Het is in de moderne archeologie gewoon om ook aandacht te schenken aan rituelen en andere uitingen van de ideeënwereld van mensen in het verleden. De theoretische fundering daarvan is echter niet altijd toereikend. In dit proefschrift wordt een theoretisch kader ontwikkeld dat is toegesneden op de archeologie, vanuit het uitgangspunt dat religie en ritueel bijproducten zijn van evolutionair nuttige eigenschappen die onlosmakelijk zijn verbonden met het menselijk bestaan. Aan de hand van dit theoretische kader is het mogelijk om de restanten van rituelen te herkennen en deels ook te begrijpen.

Deze inzichten worden vervolgens toegepast op een bijzondere archeologische regio: het terpen- en wierdengebied van Groningen en Friesland. Aan de hand van de goed-geconserveerde archeologische resten uit twee Groninger wierden, Englum en Ezinge, wordt de rol van rituelen in de samenlevingen van de ijzertijd en de Romeinse tijd in dit gebied onderzocht. Menselijke resten blijken een belangrijke rol te spelen in rituelen. Een belangrijk deel van het boek is daarom gewijd aan de verschillende vormen van omgang met de doden in dit gebied.

Het grote aantal vondsten dat met rituelen in verband kan worden gebracht, met name in Ezinge, maakt het mogelijk om veranderingen in rituelen op het spoor te komen en te verklaren. Ze kunnen worden begrepen tegen de achtergrond van de bewoningsgeschiedenis en de veranderende sociale organisatie tijdens de onderzoeksperiode.